

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.09.2002, sp. zn. 29 Odo 247/2001, ECLI:CZ:NS:2002:29.ODO.247.2001.1

Číslo: 39/2003

Právní věta:

Částečné zpětvzetí žaloby (§ 96 o. s. ř.) není změnou žaloby ve smyslu § 95 o. s. ř.; takový dispozitivní úkon žalobce vydání rozsudku pro zmeškání ohledně zbylé části nároku nebrání. Jestliže žalobce při prvním jednání, které ve věci proběhlo, požadoval, aby mu žalovaná částka byla přiznána jako samostatný nárok a nikoli jako původně uplatněné příslušenství pohledávky, šlo o změnu žaloby (§ 95 o. s. ř.), která vylučovala vydání rozsudku pro zmeškání (§ 153b o. s. ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.09.2002

Spisová značka: 29 Odo 247/2001

Číslo rozhodnutí: 39

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy: § 153b předpisu č. 99/1963Sb.

§ 95 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 96 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se žalobou z 27. 1. 2000 domáhala po žalované zaplacení částky 186 094,50 Kč s úrokem z prodlení ve výši 0,1 % z dlužné částky za každý započatý den prodlení za dobu od 16. 9. 1999 do zaplacení. Žalobu odůvodnila tím, že 30. 4. 1998 se po žalované původně domáhala (ve věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 33 Cm 430/98) zaplacení kupní ceny za dodané občerstvení a smluvní pokuty podle smlouvy ze 7. 11. 1996, že však poté, co se žalovanou uzavřela dohoda o narovnání, vzala žalobu v označené věci zpět. Podle dohody o narovnání se žalovaná zavázala zaplatit žalobkyni částku 186 094,50 Kč (se splatností 15. 9. 1999), přičemž bylo též dohodnuto, že od této částky budou odečteny platby za nájemné a z právních vztahů stran uhrazené žalovanou v době od podpisu dohody o narovnání do 31. 8. 1999; žalovaná však služeb žalobkyně nevyužila a platby z jiných právních důvodů jí neposkytla, takže se 15. 9. 1999 stala splatnou částka 186 094,50 Kč. Žalovaná splatný závazek nesplnila. Dohodou o narovnání sjednaly strany též smluvní pokutu ve výši 0,1 % z dlužné částky za každý den prodlení. Přes označení tohoto ujednání jako smluvní pokuty je podle žalobkyně nezbytné (dle projevu vůle smluvních stran v souvislosti s platnou

úpravou obchodního zákoníku) sjednanou povinnost žalované pro případ prodlení právně kvalifikovat jako smluvený úrok z prodlení.

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové rozsudkem pro zmeškání ze dne 28. 8. 2000 zastavil (pro zpětvetí žaloby v této části) řízení ohledně 0,1 % z částky 186 094,50 Kč za dobu od 27. 1. 2000 do zaplacení (bod I. výroku), uložil žalované, aby do tří dnů od právní moci rozsudku zaplatila žalobkyni 210 658,90 Kč (bod II. výroku) a zavázal ji v téže lhůtě nahradit žalobkyni náklady řízení ve výši 21 928 Kč (bod III. výroku). Soud prvního stupně dospěl k závěru, že byly splněny podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání dle § 153b odst. 1 o. s. ř., neboť řádně poučená žalovaná – ač včas obeslána – se k jednání nedostavila, žalobkyně vydání rozsudku pro zmeškání navrhla a existenci nároku osvědčila listinou (dohodou o narovnání). Soud též uvedl, že žalobkyně před prvním jednáním omezila žalobu tak, že požaduje zaplatit 186 094,50 Kč a 24 564,40 Kč na smluvní pokutě za dobu od 16. 9. 1999 do 26. 1. 2000.

K odvolání žalované V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 16. 2. 2001 odvolání žalované proti výroku rozsudku o povinnosti zaplatit 210 658,90 Kč odmítl (první výrok), ve výrocích o zastavení řízení a o nákladech řízení rozsudek potvrdil (druhý výrok) a uložil žalované zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů odvolacího řízení 5500 Kč. Výrok o odmítnutí odvolání odvolací soud – odkazuje na ustanovení § 153b odst. 1 § 202 odst. 1 – odůvodnil závěrem, že všechny podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání byly splněny. K odvolatelčím námitkám poznamenal, že tvrzení, podle něžž nešlo o první jednání ve věci, je v rozporu s obsahem spisu a s průběhem řízení; rovněž uvedl, že omezí-li žalobce žalobu před prvním jednáním, nejde o změnu žaloby, jež by znemožňovala vydání rozsudku pro zmeškání.

Žalovaná napadla usnesení odvolacího soudu v plném rozsahu včas podaným dovoláním, namítajíc, že je v rozporu s hmotným právem. Konkrétně poukazuje na to, že nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, jelikož soud prvního stupně rozhodoval o změněné žalobě (oproti té, kterou žalovaná obdržela před jednáním), když žalobkyni přisoudil 210 658,90 Kč a nikoli v žalobě uvedených 186 094,50 Kč. Nešlo ani o první ve věci nařízené jednání. Dále dovolatelka uvádí, že dohoda o narovnání, z níž vyšel soud prvního stupně, není opatřena datem, takže není jasné, jak soud dospěl k závěru, že byla uzavřena 31. 8. 1999; nadto jde o dohodu neplatnou, neboť ji nepodepsaly k tomu oprávněné osoby. Konečně dovolatelka vyslovuje domněnku, že jí nebylo řádně doručeno předvolání k jednání. Proto požaduje, aby Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001). O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud odvolání – ve shodě s bodem 15., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb. – rovněž projednal a rozhodl o něm podle dosavadního znění občanského soudního řádu.

Dovolání proti těm výrokům usnesení, jimiž odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích o zastavení řízení a o nákladech řízení a rozhodl o nákladech odvolacího řízení, není přípustné.

N e j v y š š í s o u d proto rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti usnesení odvolacího soudu je upravena v ustanoveních § 237, § 238a a § 239 o. s. ř.

Vady řízení dle § 237 odst. 1 o. s. ř. nejsou dovoláním namítány a ze spisu nevyplývají; dle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. není dovolání přípustné proto, že výše označené výroky nemají povahu měnicího usnesení a podle § 238a odst. 1 písm. b) až f) o. s. ř. proto, že nejde o žádný z tam vyjmenovaných případů. Podmínky stanovené v § 239 o. s. ř. daná věc též nesplňuje, jelikož ani výrok o zastavení řízení, ani výrok o nákladech řízení není rozhodnutím ve věci samé (v případě výroku o nákladech odvolacího řízení nejde ani o potvrzující usnesení).

Proto Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání v popsáném rozsahu jako nepřipustné odmítl (§ 243b odst. 4 a 5, § 218 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Dovolání proti výroku, jímž bylo odmítnuto odvolání žalované do výroku rozsudku soudu prvního stupně ve věci samé, je přípustné dle § 238a odst. 1 písm. e) o. s. ř. a je zčásti důvodné. Dovolací argumenty po obsahové stránce vystihují dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze odvolacímu soudu vytýkat, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Pouze z pohledu tohoto dovolacího důvodu byl dotčený výrok také - ve shodě s ustanovením § 242 odst. 3 o. s. ř. - podroben dovolacímu přezkumu (existenci zmatečnostních vad řízení Nejvyšší soud již dříve vyloučil a dovolatelka netvrdí a spisový materiál nedokládá ani existenci jiných vad řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci). Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 153b o. s. ř., zmešká-li žalovaný, kterému bylo řádně doručeno předvolání nejméně 5 dnů přede dnem, kdy se jednání má konat (§ 47), a který byl o následcích nedostavení se poučen, bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které bylo ve věci nařízeno, a navrhne-li to žalobce, který se dostavil k jednání, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkajících se sporu, za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání (odstavec 1). Rozsudek pro zmeškání nelze vydat ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2), nebo došlo-li by takovým rozsudkem ke vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky (odstavec 3).

Podle § 202 odst. 1 o. s. ř. odvolání není přípustné proti rozsudku pro uznání nebo proti rozsudku pro zmeškání, ledaže je podáno proto, že nebyly splněny předpoklady pro jejich vydání (§ 153a, § 153b), nebo že rozsudek spočívá v nesprávném právním posouzení věci.

Úprava přípustnosti odvolání proti rozsudkům pro uznání a rozsudkům pro zmeškání stála podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001 na zásadě, že odvolání je přípustné tam, kde je důvodné. Odvolacím důvodem byla okolnost, že nebyly splněny formální předpoklady pro vydání těchto rozsudků (srov. § 153a, § 153b o. s. ř.). Při závěru, že byly splněny ostatní předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, se právní posouzení věci soudem prvního stupně omezuje v zásadě jen na to, zda by vydáním rozsudku nedošlo ke vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky (zjednodušeně řečeno, zda by nešlo o rozsudek konstitutivní povahy) a na závěr, že nejde o věci, v nichž nelze uzavřít nebo schválit smír (srov. § 153b odst. 3 a § 99 odst. 1 a 2 o. s. ř.). Další právní posouzení věci tkví v úvaze, zda podle žalobních tvrzení, která se pro zmeškání žalovaného stala nespornými, lze výrokiem rozsudku přiznat právě to plnění, kterého se žalobce v žalobě domáhá (shodně srov. též rozhodnutí uveřejněná pod čísly [45/1996](#) a [40/2001](#)

Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Z pohledu závěru odvolacího soudu o splnění předpokladů pro vydání rozsudku pro zmeškání je zjevně nedůvodná námitka, že rozsudek nebyl vydán při prvním (nařízeném) jednání ve věci. Prvním jednáním ve smyslu § 153b odst. 1 o. s. ř. je jednání, které soud jako první nařídil k projednání věci samé, za předpokladu, že se uskutečnilo, tedy že nebylo zrušeno (odvoláno) nebo „odročeno“ na pozdější termín přede dnem, na který je soud nařídil. Ze spisu je přitom zjevné, že ve věci neproběhlo žádné jiné jednání, než to, jež se konalo 28. 8. 2000 a u nějž byl rozsudek pro zmeškání vydán.

Dovolatelka se dále domnívá, že jí nebylo řádně doručeno předvolání k jednání. Řádné a včasné doručení předvolání k jednání konanému 28. 8. 2000 dokládá podle obsahu spisu doručenka (opatřená všemi nezbytnými údaji), podle které žalovaná předvolání převzala již 25. 5. 2000.

Doručenka má (v rozhodné době měla) povahu veřejné listiny, jež se od listin soukromých liší svou důkazní silou; není-li prokázán opak, potvrzuje – v intencích ustanovení § 134 o. s. ř. – pravdivost toho, co je v ní osvědčeno (shodně srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 1998, sp. zn. 2 Cdo 1532/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 18, ročník 1998, pod číslem 127). K tomu, aby mohla být vyvrácena správnost údajů o doručení obsažených v doručence, pak musí účastník řízení především tvrdit skutečnosti, jež vedou k závěru, že údaje v doručence nejsou pravdivé (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2756/99, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 10, ročník 2000, pod číslem 112). Dovolatelka skutková tvrzení, jež by vyvracela správnost údajů o doručení předvolání, podávajících se z doručenky, netvrdí; i kdyby tak však učinila, nemohlo by k nim být přihlédnuto. Dovolatelka je totiž neuplatnila – ač tak mohla učinit – v odvolání, takže odvolací soud je logicky nemohl podrobit odvolacímu přezkumu. V dovolacím řízení pak nová skutková tvrzení uplatňovat nelze. Tvrzení dovolatelky o důvodech, pro které pokládá dohodu o narovnání za neplatnou, rovněž nejsou způsobilá zvrátit správnost právního posouzení věci odvolacím soudem co do předpokladů pro vydání rozsudku pro zmeškání. Dovolatelka totiž přehlíží, že podle ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř. soud při zmeškání žalovaného vychází (jako z nesporných) ze žalobních tvrzení a nikoli z listin, jimiž jsou tato žalobní tvrzení dokládána (jež jsou nabízeny k důkazu). To platí bez zřetele k tomu, zda v průběhu prvního nařízeného jednání, v jehož závěru byl vydán rozsudek pro zmeškání, soud prováděl ve věci dokazování. V rozsudku pro zmeškání výsledky takového dokazování nehodnotí a hodnotit ani nesmí. Odvolání proti rozsudku pro zmeškání (a tedy ani následné dovolání) založené na zpochybnění skutkového stavu plynoucího z nesporných žalobních tvrzení nemůže být úspěšné (shodně srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. [20 Cdo 1547/99](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 9, ročník 2001, pod číslem 111). Skutečnost, že soud prvního stupně v důvodech rozsudku (nikoliv již odvolací soud v napadeném usnesení) se dopustil zřejmě nesprávnosti tím, že jako datum uzavření dohody o narovnání (jež žaloba nezmiňuje) uvedl 31. 8. 1999, sama o sobě závěr o splnění podmínek pro vydání rozsudku pro zmeškání též nezpochybňuje.

Zbývá vypořádat se s námitkou, že soud rozhodoval o jiné (změněné) žalobě oproti té, jež byla žalované doručena. Odvolacímu soudu je třeba dát za pravdu potud, že částečné zpětvzetí žaloby (omezení žalobního nároku o část původně žalované jistiny pohledávky nebo jejího příslušenství) není změnou žaloby ve smyslu § 95 o. s. ř. a že takový dispozitivní úkon žalobce vydání rozsudku pro zmeškání ohledně zbylé části nároku nebrání. Uvedené nicméně platí jen pro tu část předmětu řízení, jež se týkala částky 186 094,50 Kč (původní jistiny pohledávky).

Ačkoli z kvantitativního hlediska další částka přisouzená žalobkyni ve výši 24 564,40 Kč odpovídá denní sazbě ve výši 0,1 % z částky 186 094,50 Kč za dobu od 17. 9. 1999 do 26. 1. 2000 včetně (to jest za 132 dnů prodlení), soudy obou stupňů zjevně přehlédly, že žalobou bylo v tomto rozsahu požadováno smluvené příslušenství pohledávky (sjednaný úrok z prodlení), kdežto při jednání 28. 8.

2000 žalobkyně prohlásila, že 24 564,40 Kč požaduje jako smluvní pokutu. Jako smluvní pokuta (tedy jako nárok sice akcesorické povahy, leč jinak samostatný) byla tato částka rozsudkem pro zmeškání též přiznána. Změnou žaloby se přitom rozumí i změna spočívající v tom, že žalobce na základě stejného skutkového základu požaduje jiné plnění (v právní teorii srov. např. Bureš J. – Drápal, L. – Mazanec, M.: Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání. Praha C. H. Beck 1997, str. 219). Stejně jako je změnou žaloby změna druhu požadovaného příslušenství (tím, že se namísto úroku z prodlení požaduje poplatek z prodlení a naopak), jde o změnu žaloby také v případě, že žalobkyně (jako je tomu zde) požaduje stejnou částku nikoli jako příslušenství pohledávky (jako úrok z prodlení), nýbrž jako jiný (samostatný) nárok (zde smluvní pokutu). V rozsahu, v němž žalobkyně žalobu změnila až při jednání, při kterém byl vydán rozsudek pro zmeškání, tedy předpoklady pro vydání takového rozsudku splněny nebyly a dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. byl potud uplatněn právem. Nejvyšší soud tudíž, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené usnesení ve výroku o odmítnutí odvolání v rozsahu, který se týkal povinnosti žalované zaplatit žalobkyni 24 564,40 Kč na smluvní pokutě a v závislých výrociích o nákladech řízení zrušil; se zřetelem k tomu, že důvody, pro které bylo v popsané části zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud ve stejném rozsahu i je a věc potud vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1 a 2 o. s. ř.). Ve zbývajícím rozsahu (ohledně výroku o odmítnutí odvolání postihujícího změnou žaloby nedotčených 186 094,50 Kč) dovolání jako zjevně nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 1, část věty před středníkem, o. s. ř.).